

ELEKTRONİK BELGE YÖNETİM SİSTEMİ (EBYS)'NİN KAMU ÇALIŞANLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ ZONGULDAK İLİ ÖRNEĞİ

Tuncay ÜSTÜN*

ÖZ

Bu çalışma; Zonguldak ilinde faaliyet gösteren ve Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS)'ni aktif olarak kullanan; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı Birimleri, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) İl Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) İl Müdürlüğü ve Türkiye Taş Kömürü Kurumu'nda (TTK) görev yapan kamu çalışanları üzerindeki EBYS kullanımının; sosyolojik, psikolojik ve fiziksel etkilerinin incelenerek, kurumlar arası karşılaştırılma yapılması amaçlanmıştır. Alan araştırması modelinde hazırlanan ve yüz yüze uygulanan bu araştırmaya toplamda 616 kişi katılım sağlamıştır. Anket araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup, bağımsız değişkenleri içeren “Kamu Kurumlarında Çalışanların Sosyo-Demografik Özellikleri ve Çalışma Sürelerinin Öğrenilmesini İçeren Bilgi Formu” ve bağımlı değişkenleri içeren “EBYS'nin Kurum Çalışanları Üzerindeki Etkilerinin Ölçülmesine İlişkin Bilgi Formu” olmak üzere iki kısımdan oluşturulmuştur. Anket sonucunda elde edilen verilerin analizinde, frekans ile bağımlı ve bağımsız değişkenlerin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık taşıyıp taşımadığını tespit etmek amacıyla tek yönlü anova analizi kullanılmıştır. EBYS kullanımının, kurum çalışanları üzerinde; sosyolojik, psikolojik ve fiziksel olarak olumlu ve olumsuz etkilere yol açtığı ve bu etkilerin kurum çalışanları üzerinde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Söz konusu etkilerin oluşum nedenlerini istatistiksel olarak ortaya koymak amacıyla yapılan incelemede, bağımlı ve bağımsız değişkenlerin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Belge, Bilgi Sistemleri, Elektronik Belge Yönetim Sistemi, Psikolojik, Sosyolojik.

* İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, tunc_ay_yildiz@hotmail.com

THE IMPACT OF ELECTRONIC DOCUMENT MANAGEMENT SYSTEM ON PUBLIC SECTOR EMPLOYEES AND COMPARISON AMONG DIFFERENT INSTITUTIONS ZONGULDAK CASE

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the sociological, psychological and physical effects of the use of Electronic Document Management System (EDMS) on public sector employees and to make a comparison among institutions that are operating in Zonguldak and actively using EDMS including Zonguldak Governorate Ministry of Interior, Social Security Institution Provincial Directorate, Provincial Directorate of Ministry of National Education, and Turkish Stone Coal Corporation. A total of 616 subjects participated in this face-to-face survey in the field survey model. The questionnaire was developed by the researcher and consists of two parts: "Information Form for Learning of Socio-Demographic Characteristics and Working Hours of Employees in Public Institutions" containing independent variables, and "Information Form for Measuring the Effects of EDMS on Institutional Employees", including dependent variables. One-way ANOVA analysis was used to analyze the data obtained as a result of the questionnaire and to determine whether there is a significant difference between the frequency and the statistical mean of dependent and independent variables. It is demonstrated that the use of EDMS has sociological, psychological and physically both positive and negative effects on the employees, and these effects are differentiated among the employees of the institution. In the analysis administered for determining the causes of these effects revealed a statistically significant relationship between the averages of dependent and independent variables.

Keywords : Document, Information System, Electronic Document Management System, Psychological, Sociological.

GİRİŞ

Latince “informatio” kökünden gelen ve biçim verme eylemi olarak tanımlanan bilgi kavramı, “düşünme, yargılama, akıl yürütme, okuma, araştırma, gözlem ve deney sonucunda elde edilen düşünsel ürün veya öğrenilen şey” olarak tanımlanmıştır (Öğüt, 2003: 9). Bilgilerin geleceğe taşınması için belge niteliği taşıması gerekmektedir. Belge ise; Türk Dil Kurumu tarafından “Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb. vesika, doküman ...” olarak tanımlanmıştır (www.tdk.gov.tr, erişim 25.06.2015). Teknolojik gelişmelerle birlikte belge kullanımının bilgisayar ortamına taşınması sonucu belge, elektronik olma niteliği kazanmıştır. Elektronik belge; bilgi ve iletişim teknolojileriyle oluşturulan veya bilgi sistemlerinin eklentileri olan ve kullanılmasına olanak sağlayan; klavye, tarayıcı, USB bellek, kamera, video, flash disk, e-posta, teleks, faks vb. gibi araçlar aracılığıyla elektronik ortama aktarılan ve sadece belirli makineler aracılığıyla okunabilen, her türlü yazılı, sesli ve görüntülü kaydedilmiş bilgi ve belgeler şeklinde tanımlanabilir (Özdemirci vd., 2009: 357). Belgelerin biçim değiştirerek elektronik ortama taşınması ve belgelerdeki üretim artışı gibi nedenler belge yönetimini zorunlu hale getirmiştir. Kurumların yapması gereken olağan günlük işlerin yapılması için oluşturulan her türlü dokümantasyondan delil özelliği taşıyabilecek belgelerin; içerik, format ve ilişkisel özelliklerini kaybetmeden ayıklanarak, üretimden tasfiyesine kadar olan süreç içerisinde yönetme işine elektronik belge yönetimi (Kandur, 2006: 12), elektronik ortamdaki kayıtların yönetilmesini sağlayan sisteme ise Elektronik Belge Yönetim Sistemi denir (Odabaş, 2007: 11).

Türkiye’de kamusal alanda, elektronik belge kullanımına ilişkin yapılan ilk çalışma 1991/17 sayılı Başbakanlık Genelgesidir (Özdemirci vd., 2013: 26). Söz konusu genelgede; kamu kurum ve kuruluşlarının; merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatları arasında yapılan yazışmalarda kullanılacak haberleşme kodlarının oluşturulması ve kurumsal yapıda meydana gelecek değişikliklere göre bu kodlarda yapılacak güncellenmelerin, Başbakanlığa bildirilmesi istenmiş ve bu kodların tek bir çatı altında toplanması maksadıyla oluşturulan Devlet Teşkilatı Veri Tabanına (16649 Sayılı Genelge, 1991/17. madde3) kurumlar tarafından kullanılan haberleşme kodlarının elektronik ortamda gönderilmesi maksadıyla 2011/1 sayılı genelge yayımlanmıştır (27842 Sayılı Genelge, 2011, Madde 1).

Dünya Bankası işbirliğiyle hazırlanan ve 1993 yılında yayınlanan raporda Türkiye’de oluşturulacak bilgi toplumuna ilişkin gerekli olan; yazılım pazarı, bilgisayar kullanımı, yetişmiş insan kaynağı, iletişim ağları ve yasal altyapı alanı gibi hususlara yer verilerek bir plan önerisi geliştirilmiştir. Ancak, Dünya Bankası ile kredi anlaşmasının tamamlanamamış olması nedeniyle söz konusu rapor önerileri uygulanamamıştır (www-wds.worldbank.org, erişim 25.06.2015). Ulaştırma Bakanlığı ve TÜBİTAK tarafından 1999 yılında tamamlanan TUENA projesinde Türkiye’nin enformasyon politikalarının belirlenmesi amacıyla enformasyon teknolojileri altyapı ve kullanımı, bu alandaki dünyadaki genel eğilimler, Türkiye’deki mevcut durumun tespiti, vizyon ve hedefleriyle kurumsal yapılanma önerileri belirlenmiştir (www.inovasyon.org, erişim 25.06.2015).

Avrupa Birliği’ne girmek isteyen ve bu birliğe aday olan ülkeler için 2001 yılında hazırlanan “e-Avrupa+” girişimine taraf olunmasıyla birlikte, Türkiye’de bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanarak; Bilim ve teknoloji üretiminde odak noktası haline gelmiş, bilgi ve teknolojiyi etkin bir araç olarak kullanan, bilgiye dayalı karar alma süreçleriyle daha fazla değer üreten, küresel rekabette başarılı ve refah düzeyi yüksek bir ülke olmak özelliklerini gösterecek bir bilgi toplumuna geçilebilmesi için 2003/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile DPT Müsteşarlığı koordinasyonunda, e-Dönüşüm Türkiye Projesi” başlatılmış olup, 2005/5 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile uygulamaya konulan e-Dönüşüm Türkiye Projesi 2005 Eylem Planında, 37 no.lu Kararla Kamuda Elektronik Kayıt Yönetimi eylemine yer verilmiştir (www.Bilgitoplumu.gov.tr, erişim 25.06.2015).

Elektronik ortamlarda üretilen ya da üretilecek olan bilgi ve belgelerden arşiv malzemesi özelliği taşıyanların kaybını önlemek ve devamlılığını sağlamak amacıyla bir kopyasının; cd, disket veya benzeri kayıt ortamlarına aktarılmak suretiyle muhafaza edilmesine ve muhafaza, tasnif, devir vb. gibi arşiv işlemlerinde diğer tür malzemeler için uygulanan hükümlerin uygulanacağına dair 22 Şubat 2005 tarihli ve 25735 sayılı Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik resmi gazetede yayımlanmıştır (25735Sayılı Yönetmelik, 2005, Ek Madde 1).

Kurumlar tarafından elektronik ortamlarda oluşturulan belgelerin, gerek fiziki, gerekse elektronik ortamlarda aynı esaslar dâhilinde dosyalanmasına ilişkin gerekli altyapının oluşturulması amacıyla, Kurum ve Kuruluşlarca Müşterek

Kullanılacak Standart Dosya Planı Hazırlamada Uyulacak Esaslar konulu genelge, kamu kurumlarında belgelerin düzenlenmesinde tekdüzeliği, kapsamlılığı ve eşgüdümü sağlama amacını gütmekte olup (Külcü, 2007: 73-74), 2005/7 sayılı ve Standart Dosya Planı konulu Başbakanlık Genelgesi ile de “Ana Hizmet Birimlerine İlişkin Dosya Planı”nı hazırlayan kamu kurum ve kuruluşlarının, bu dosya planlarına kurumların yardımcı hizmet, danışma ve denetim birimlerine ait dosya planlarını kapsayan “ Ortak Alanlara Ait Dosya Planını da eklemek suretiyle dosya planlarını oluşturarak uygulamaya başlayacakları ifade edilmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarına yükümlülükler yükleyen ve ilk olarak (2006-2010) yılları arasında uygulanan Bilgi Toplumu Stratejisi ve Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı dokümanları Temmuz 2006’da yürürlüğe girmiştir (www.Kalkinma.gov.tr erişim 25.06.2015). Bilgi Toplumu Stratejisi (2006-2010)’nin öncelikli hedefi, 2010 yılında kamudaki bütün yazışmaların elektronik ortamda yapılması olmuş, ancak bu hedefe tamamıyla ulaşamamıştır. Belgelerin elektronik ortama taşınmasıyla birlikte onay işlemlerinin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi maksadıyla geliştirilen elektronik imza (e-imza) teknolojisi; emlak alım satımı, veraset ve intikal, evlenme gibi işlemler ile teminat sözleşmeleri istisna tutulması şartıyla (www.bilgiyvenligi.gov.tr, erişim 25.06.2015) elle atılan ıslak imza gibi hukuken geçerli olma özelliği sağlayan ve e-imzanın hukukî, teknik ve kullanımına ilişkin esasları belirlemek maksadıyla, 23 Temmuz 2004 tarihinde 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu (EİK) kabul edilerek, e-imzanın resmi işlemler kullanılmaya başlamıştır. EİK; Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından yayımlanmış olan “Elektronik İmza Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik” ve “Elektronik İmza ile İlgili Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ” e-imzanın Türkiye’de uygulanmasına ilişkin hukuki dayanağını oluşturmakta olup, güvenli e-imzanın EBYS’lerde kullanılması ve güvenli e-imza ile imzalanmış belgelerin elektronik ortamda alış-veriş usulleri, 02 Şubat 2015 tarih ve 29255 sayılı Resmi Gazetede yapılan güncelleme ile 2014/7074 karar sayılı Resmi Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (RYUUEHY) ile düzenlenmiştir (29255 Sayılı Yönetmelik, 2014, Madde 15).

Türkiye’de elektronik belgelerin kayıt altına alınması, kullanılması ve arşivlenmesi konularında çalışma yapma görevi Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü (DAGM)’ne verilmiştir (www.resmigazete.gov.tr, erişim 25.06.2015). EBYS’nin

uygulanmasına ilişkin geliştirilen ölçütler genellikle milli olmakla birlikte uluslararası ölçütlerinde kabul edildiği görülmektedir. Buna örnek verecek olursak, TSE'ye bağlı Bilgi Teknolojileri ve İletişim İhtisas Grubu görevlilerince ISO 15489 Uluslararası Belge Yönetimi Standardı ve teknik raporu Türkçe 'ye çevrilerek "Bilgi ve Dokümantasyon- Belge Yönetimi (TSE ISO 15489)" adı ile Temmuz 2007'de standart olarak kabul edilmiştir (www.tse.org.tr, erişim 25.06.2015). 2009 yılında yürürlüğe giren "Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik" ile fiziki olarak hazırlanan bilgi ve belgelerin de elektronik ortama taşınması ve veri tabanlarının diğer kurumlarla paylaşılmasına ilişkin esas ve usuller belirtilmiştir. EBYS her kurumda farklılık gösteren bir yapıya sahiptir. Bu farklı yapıların ortak bir noktasını bularak, kurumlar arası bilgi ve belge paylaşımının sağlanması amacıyla, standartların oluşturulması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında üretilen veya üretilmesi muhtemel elektronik belgelerin arşiv belgesi niteliğinin korunabilmesi amacıyla, 2005 yılında uluslararası standartlara uygun olarak hazırlanan, Elektronik Belge Yönetimi Sistem Kriterleri Referans Modeli (EBYSKRM), TSE tarafından 19 Haziran 2007 tarihinde "TSE 13298 Bilgi ve Dokümantasyon- Elektronik Belge Yönetimi" standart olarak kabul edilmiş ve 2008/16 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile de kamu kurum ve kuruluşlarında kullanılan ya da kullanılacak EBYS'lerin TSE 13298 sayılı standarda uyumlu olması zorunluluğu getirilmiştir (www.resmigazete.gov.tr, erişim 25.06.2015). Bu standartlar; EBYS'nin kurulumu ve kullanımı için gerekli sistem gereksinimleri, EBYS için gerekli belge yönetim teknikleri ve uygulamaları, elektronik belgelerin yönetilebilmesi için gerekli gereksinimler, elektronik ortamda üretilmemiş belgelerin yönetim, fonksiyonlarının elektronik ortamda yürütülebilmesi için gerekli gereksinimler, elektronik belgelerde bulunması gereken diplomatik özellikler, elektronik belgelerin hukuki geçerliliklerinin sağlanması için alınması gereken önlemler, güvenli elektronik imza ve mühür sistemlerinin uygulanması için gerekli sistem alt yapısının tanımlanması olarak belirtilmiş olup, kurumlar arası yapılacak yazışmalar www.devletarşivleri.gov.tr adresinde belirtilen elektronik belge paylaşım hizmeti kriterlerine göre yapılmaktadır (Özdemirci vd., 2013: 26).

1. Literatür Özeti

Bilgi Teknolojileri (BT)'nin kullanılmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni çalışma düzeni, fiziksel ve psikolojik etkilerden, sosyal problemlere kadar birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. 1960'lı yıllarda sanayi devrimiyle birlikte edinilmiş alışkanlıkları ve iş yapma biçimlerini büyük ölçüde değiştiren BT'nin çalışanlar üzerinde meydana getirdiği değişikliklere ilişkin 1980'li yıllarda başlayan araştırmalar, 1990'larda hız kazanmıştır. Drucker, Tofler ve Malhatrabasta olmak üzere, akademisyenler ve araştırmacılar bilgi teknolojilerinin; toplumsal, kültürel, sosyal ve psikolojik etkileri üzerinde durmuşlardır (Bayrak Kök, 2006: 123).

Bilgi sistemlerinin kullanılmaya başlanmasıyla birlikte;

- Çalışma sürelerinde esneklik ortaya çıkmıştır (Çakır, 2001, erişim 22.07.2015). Ancak bu esneklik, mesai kavramını ortadan kaldırarak, insanı daima iş ile iç içe olma açısından, mesaiden daha fazla kendine bağımlı kılmıştır.

- Yapılan işlerin fiziki olarak göze gelmemesi ve sanal ortamlarda yapılması, iş görenlerin üretim faaliyetinden, ortaya çıkan ürüne yabancılaşmasını ortaya çıkarmış ve yaptığı işi sahiplenmemesine neden olmuştur. Ayrıca sistem kullanımının bireysel olması nedeniyle çalışma arkadaşlarıyla isteyerek ya da zorunlu olarak oluşturulan iş birliğini azaltmış, bu da iş arkadaşlarına ve çevresine yabancılaşmasına neden olmuştur. Marksist yabancılaşma kuramı da, otomasyon sistemlerinin kullanılmasıyla ortaya çıkan rutin ve monotonluk üretim sürecinde yabancılaşmanın ortaya çıktığını savunmuştur. Ayrıca, bilgi teknolojilerinin kullanımında bilgilerin güvenliği ve kişisel gizlilik prensibinin ihlalinin de çalışanların yabancılaşmasına neden olmaktadır (Göktürk, 2007: 211-215).

Bilgi sistemleri kullanımının çalışanların performanslarını artırıp artırmamasına ilişkin 1982 yılında Fuerst ve Cheney tarafından yapılan bir çalışmada bilgi teknolojileri kullanımının, uygun davranış biçimlerinin seçilmesini sağlama yoluyla performansı arttıracığı belirtilmiştir. Franz, Robey ve Koebitz'in 1986 yılında bir hastanede bilgi sistemlerinin performansı artırdığına ilişkin bulguları da bir önceki bulguları desteklemiştir (Bayrak Kök, 2006: 137). Yousafzai, Foxall ve Pallisterin, 2007 yılında gerçekleştirdiği içerik analizi çalışmasında, bilgi sistemlerinin kullanılmasının performansı artırıp artırmadığına ilişkin yapılan 85 araştırmanın 77'sinde pozitif bir etki bulunmuş, sadece yedi araştırmada anlamlı

bir etkiye rastlanmamış ve araştırmalardan birinde ise negatif etki tespit edilmiştir (Yousafzai vd., 2007: 251-280).

Eric Trist ve K.W. Banfort tarafından İşbirliği (dayanışma) hakkında 1960 yıllarından sonra kullanılan teknolojinin kurum çalışanları üzerindeki etkilerinin incelenmesine ilişkin bir araştırma yapmıştır. Bu çalışma ile İngiltere'deki kömür ocaklarında iki veya dört kişilik, bağımsız küçük gruplar halinde geleneksel yöntemler ile dayanışma ve işbirliği içinde çalışan işçilerin; araç, gereç ve üretim yöntemlerinde meydana gelen değişiklik sonucunda (kömürün makineler tarafından çıkarılması gibi) işgörenlerin alışkın olduğu çalışma şeklinin de değişmesi nedeniyle, işgörenler arasındaki işbirliğinin bozulduğu ortaya konulmuştur. Yapılan bu çalışma ile örgütlerde kullanılan teknik sistemlerin değişmesiyle birlikte sosyal sistemlerde büyük ölçüde değişikliklere neden olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Kuru Çetin, 2012: 53).

Yapılan başka bir araştırmada ise bilgi tabanlı iletişimin kullanılması halinde, bilgi güvenilirliği ve doğruluğu ile motivasyonu artırıcı etkisi gözlemlenmiştir (Tarhan Öztoprak, 2001: 114). Ancak, 2000'li yıllardan itibaren bilgisayar tabanlı iletişimin kullanılmasıyla birlikte yüz yüze iletişimin gerilediğini belirtmiştir (Tüfekçioğlu vd., 2013: 189).

Durbin (1994) ise bilgi sistemleri kullanımının bıkkınlık, kabalık ve kişiliksizlik gibi psikolojik, baş ve boyun ağrıları ile gözlerde sulanma gibi fizyolojik rahatsızlıklara neden olduğu belirtmişken (Göktürk, 2007: 216), Kirk ve Strong, (2010, s. 176) işlerin rutini takip etmesi, yetersiz dinlenme araları ve ergonomik olmayan çalışma koşullarının, kas-iskelet sistemi (sırt, omuz, kol, bilek, bel, boyun) rahatsızlıkları gibi bacaklarda eklem ağrıları, görme ve diğer göz problemleri genel halsizlik ve işle ilişkili ve psikolojik faktörlerden kaynaklanan strese maruz kaldığını söylemiştir. Bilgi sistemlerinin zaman ve mekan göstermeksizin kullanımının çalışma ortamı ve saatlerinin hayatın her anına yayılması nedeniyle stres ve aile yaşamına işin müdahalesi söz konusu olmakta, bu da çalışanın zihinsel ve fiziksel sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır (Aksoy, 2012: 409). Bilgi sistemlerinin mesai saatlerinde yoğun bir şekilde kullanımı iş yerinde rutin, tekdüze bir çalışma ortamı sunmaktadır. Marksist yabancılaşma kuramına göre, Otomasyon nedeniyle işin rutin ve monoton işlemlere bölünmesi sonucu üretim sürecinde yabancılaşma söz konusudur (Göktürk, 2007: 211).

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

1. Çalışmanın Kapsam ve Yöntemi

Araştırmanın uygulanacağı kurumların tespit edilmesi amacıyla, Zonguldak merkez ilçesinde faaliyet gösteren ve EBYS sistemini aktif olarak kullanan kamu kurumları arasından en fazla çalışana sahip kurumlar seçilmiştir. Zonguldak ili merkez ilçesinde araştırma verilerinin toplandığı 15 Eylül- 01 Ekim 2014 tarihi itibarıyla; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı Birimlerinde 120, SGK İl Müdürlüğü'nde 130, MEB İl Müdürlüğü'nde 110 ve TTK'da 590 olmak üzere toplam 950 kamu çalışanı görev yapmaktadır.

Araştırmanın örnek büyüklüğünün belirlenmesinde, incelenecek evrenin içinden onun özelliklerini gösteren örneklem modelini oluşturan ve birey sayısını saptamaya yönelik hazırlanmış olan formülden yararlanılmıştır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2004, s. 103).

Formül; $n = \frac{N.t^2.p.q}{d^2.(N-1) + t^2.p.q}$ şeklindedir.

$$n = \frac{N.t^2.p.q}{d^2.(N-1) + t^2.p.q} = \frac{950.(1,96)^2.(0,50 \times 0,50)}{(0,03)^2.(950-1) + (1,96)^2.(0,50 \times 0,50)} = 503$$

(N= Evren, n= Örneklem Büyüklüğü, t= Tablo t değeri, p= İncelenen olayın olma sıklığı, q= İncelenen olayın olmama sıklığı, d= Sapma).

Buna göre örnek büyüklüğünün en az 503 olması gerektiği belirlenmiştir.

Araştırmanın yapılacağı kamu kurumlarından alınacak örneklemin büyüklüğü orantılı tabakalı seçim yöntemiyle aşağıdaki formül kullanılarak bulunmuştur (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu,1993, s. 252, Turhanoğlu vd.,2014, s. 150).

$$\frac{N_i}{N} = a_i \text{ ve } a_i \times n = n_1$$

Ni: Her bir kamu kurumunda görevli çalışan sayısı

N: Evrendeki birey sayısı

n: Örnekleme alınacak birey sayısı

Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimlerinden; $\frac{120}{950} \times 503 = 64$

SGKİl Müdürlüğü'nden; $\frac{130}{950} \times 503 = 69$

MEB İl Müdürlüğü'nden; $\frac{110}{950} \times 503 = 58$

TTK'dan; $\frac{590}{950} \times 503 = 312$

Yapılan hesaplamalar sonucu Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimlerinden en az 64, SGKİl Müdürlüğü'nden 69, MEB İl Müdürlüğü'nden 58, TTK'dan 312 kurum çalışanının örneklem grubuna alınması planlanmıştır. Ancak araştırma anketine katılmayı kabul eden kişi sayısı daha fazla olmuştur.

Araştırmaya; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı Birimlerinden 92, SGK İl Müdürlüğü'nden 72, MEB İl Müdürlüğü'nden 62 ve Türkiye Taş Kömürü Kurumu'ndan 390 olmak üzere, toplamda 616 kurum çalışanı araştırmaya katılmayı kabul etmiştir. Bu kamu çalışanları, araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Bu araştırma, alan araştırması (Betimleme yöntemi) kullanılarak hazırlanmış bir çalışmadır. Anket, birincil verilere dayalı araştırmalar ile literatür araştırmasına göre, araştırmacı tarafından şekillendirilmiştir. Anket formu hazırlanırken, EBYS'nin kullanımından kaynaklanan ve olabilecek; psikolojik, sosyolojik ve fiziksel sorunları ortaya koyabilecek biçimde oluşturulması amaçlanmış olup, Likert ölçeği kullanılmıştır (Neuman, 2010, s. 302-306). Anket, bağımsız değişkenleri içeren "Kamu Kurumlarında Çalışanların Sosyo-Demografik Özellikleri ve Çalışma Sürelerinin Öğrenilmesini İçeren Bilgi Formu" ve bağımlı değişkenleri içeren "EBYS'nin Kurum Çalışanları Üzerindeki Etkilerinin Ölçülmesine İlişkin Bilgi Formu" olmak üzere iki kısımdan oluşturulmuştur. Anket sonucunda elde edilen verilerin analizinde, frekans ile bağımlı ve bağımsız değişkenlerin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık taşıyıp taşımadığını tespit etmek amacıyla tek yönlü anova analizi uygulanmıştır. Anketin güvenilirliğine ilişkin SPSS programında yapılan değerlendirmeye göre bağımlı değişkeni oluşturan 20 unsurun alfa katsayısı 0,823 olarak çıkmıştır

Anketler yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Anket, kamuda çalışan ve EBYS kullanan, memur ve yöneticilere uygulanmıştır.

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan araçlar katılımcılara, Ekim 2014 ayı içerisinde uygulanmış ve toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler daha sonra bilgisayar ortamına aktarılarak, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.00 programıyla analiz edilmiştir

EBYS'nin etkilerinin ölçülmesinde yüzde ve frekans dağılımı esas alınmış olup, kurum çalışanlarının kişisel bilgilerini içeren sosyo-demografik özellikleri (bağımsız değişken) ile EBYS'nin kamu çalışanları üzerindeki etkilerinin ölçülmesini sağlayan ölçeğin (bağımlı değişken) istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla tek yönlü anova (varyans) testi uygulanmıştır.

2. Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde, Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı Birimlerinden 92, SGK İl Müdürlüğü'nden 72, MEB İl Müdürlüğü'nden 62 ve TTK'dan 390 olmak üzere, toplamda 616 kurum çalışanın anket sorularına verdikleri yanıtlar değerlendirilerek yorumlanmaktadır. Elde edilen bulgular ile 4 kamu kurumunun EBYS kullanımına ilişkin; sosyolojik, psikolojik ve fiziksel etkileri saptanacak ve bağımlı ve bağımsız değişkenlerin istatistiksel ortalamaları arasındaki ilişkiler değerlendirilecektir

EBYS'nin performans üzerindeki etkisine ilişkin bulgular tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: "EBYS Yaptığım İş İtibariyle Performansımı Artırıyor" sorusunun etkilerine ilişkin ankete katılan kurumların Cevap Dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	3	19	16	44	7	3	92
	%	%3,30	%20,70	%17,40	%47,80	%7,60	%3,30	%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	13	27	4	26	2		72
	%	%18,10	%37,50	%5,60	%36,10	%2,80		%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	5	7	10	30	10		62
	%	%8,10	%11,30	%16,10	%48,40	%16,10		%100,00

TTK	N	23	52	53	211	50	1	390
	%	%5,90	%13,30	%13,60	%54,10	%12,80	%0,30	%100,00
Toplam	N	44	105	83	311	69	4	616
	%	%7,10	%17,00	%13,50	%50,50	%11,20	%0,60	%100,00

Yapılan analiz sonucunda; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri, MEB İl Müdürlüğü ile TTK çalışanlarında EBYS sisteminin kullanılmasının performansı artırdığına ilişkin etki düzeyi daha yüksek iken (sırasıyla ; %55,4, %64,5 ve %66,9) SGK çalışanlarında EBYS sisteminin kullanılmasının performansı artırdığına ilişkin etki düzeyi nispeten daha düşük saptanmıştır (sırasıyla %38,9). SGK’da bu etki düzeyinin daha az çıkmasının sebepleri olarak, yapılan işlerde ıslak imza ile elektronik imza süreçlerinin aynı anda takip etmek zorunda kalındığı, EBYS’de evrak oluşturma işleminin uzun sürdüğü ve ek’lerin fiziki olarak taramak suretiyle sisteme eklenmesinin zaman kaybına yol açtığı, EBYS altyapısının başka bir kurumdan alındığı şekilde, hiç değiştirilmeden ve kurumun bünyesine göre düzenlenmeden kuruma entegre edildiği, ayrıca kurum çalışanlarının söz konusu sistemden beklentileri hakkında görüş ve önerilerinin alınmaması nedeniyle sistemin kullanılmasına ilişkin verimi düşürdüğü kurum çalışanları ile yapılan görüşmelerde belirtilmiştir. EBYS kullanımının kurum çalışanlarının performansını genel olarak artırdığı (%61,7) ve bu etkinin kuruma göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

EBYS’de bilinmeyen bir uygulama üzerinden işlem yapılması istendiğinde strese maruz kalınmasına ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: “Yöneticiler tarafından EBYS’de bilmediğim bir uygulama üzerinden işlem yapmam istendiğinde strese maruz kalırım” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen	Cevap	Toplam
		Katılmıyorum				Katılıyorum	Vermeyenler	
Zonguldak Valiliği	N	4	26	14	34	12	2	92
	%	%4,30	%28,30	%15,20	%37,00	%13,00	%2,20	%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	8	16	9	30	8	1	72
	%	%11,10	%22,20	%12,50	%41,70	%11,10	%1,40	%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	12	24	6	18	2		62
	%	%19,40	%38,70	%9,70	%29,00	%3,20		%100,00

TTK	N	54	125	45	135	24	7	390
	%	%13,80	%32,10	11,50	%34,60	%6,20	%1,80	%100,00
Toplam	N	78	191	%74	217	46	10	616
	%	%12,70	%31,00	%12,00	%35,20	%7,50	%1,60	%100,00

Yapılan analiz sonucunda; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimlerinde çalışanlar ile SGK çalışanlarında maruz kalınan stres düzeyi daha yüksek iken (sırasıyla; %50 ve %52,8) MEB İl Müdürlüğü ve TTK çalışanlarında maruz kalınan stres düzeyi nispeten daha düşük saptanmıştır (sırasıyla %32,2 ve %40,8). Valilik çalışanları ile SGK çalışanlarının, maruz kalınan stres düzeyinin daha fazla olması, halkla iç içe iş ve işlemler yapması ve bu nedenle iş yoğunluğunun daha fazla olması bu etkiyi oluşturduğu, ayrıca, teknoloji kabul modelinde de belirtilen algılanan kullanım kolaylığı teorisine göre de, SGK'da kullanılan EBYS altyapısının başka bir kurumdan alınması ve EBYS'nin kurum ihtiyaçlarına göre yapılandırılmaması kurum çalışanları tarafından sistemin kullanılmasını öğrenmesine engel teşkil ettiği, bu nedenlerle de bu etkiye daha fazla maruz kaldıkları değerlendirilmektedir. Ancak, anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%43,7) oranında olması nedeniyle, genelde böyle bir etkiye maruz kalmadıkları, söz konusu etkinin kurumlar arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Söz konusu etkinin kurum çalışanlarının cinsiyetine ilişkin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık taşıyıp taşımadığı tablo 3'te verilmiştir

Tablo 3: Ankete Katılan Kamu Tüm Görevlilerinin “Yöneticiler tarafından, EBYS’de bilmediğim bir uygulama üzerinden işlem yapmam istendiğinde strese maruz kalırım” Sorusunun cinsiyete İlişkin Betimsel İstatistikleri

CİNSİYET	N	X	SS	F	SİG
Erkek	436	2,9	1,258	6,835	0,009
Kadın	180	3,19	1,282		
Toplam	616	2,99	1,271		

Tablo 4: Varyansların Homojenliği Testi

Levene Statistic	df1	df2	f	Sig.
0,184	1	614	6,835	0,668

Yapılan analiz sonucunda cinsiyet durumuna ilişkin istatistiksel

ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $F(1,614)=6,835$, $p<0,05$. dir. Cinsiyet arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için yapılacak post hoc testinde hangi ölçütün kullanılacağına belirlenmesi amacıyla varyansların homojenliği testi tablosundaki sig. değeri $p>0,05$ olarak bulunduğundan varyanslar homojen dağılmıştır. Post hoc tablosundan yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; EBYS'nin yaptığı iş itibarıyla performansını artırdığına ilişkin sıralama; kadın ($X=3,19$), erkek ($X=2,90$)'dır.

EBYS kullanımının gözlerde meydana getirdiği olumsuz etkiye ilişkin bulgular Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: “Kurumdaki birçok işin EBYS üzerinden yapılması, göz problemine neden oluyor/göz sağlığını etkiliyor” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	7	19	18	35	13		92
	%	%7,60	%20,70	%19,60	%38,00	%14,10		%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	3	15	13	28	12	1	72
	%	%4,20	%20,80	%18,10	%38,90	%16,70	%1,40%	%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	4	23	6	22	7		62
	%	%6,50	%37,10	%9,70	%35,50	%11,30		%100,00
TTK	N	29	147	59	118	36	1	390
	%	%7,40	%37,70	%15,10	%30,30	%9,20	%0,30	%100,00
Toplam	N	43	204	96	203	68	2	616
	%	%7,00	%33,10	%15,60	%33,00	%11,00	%0,30	%100,00

Yapılan analiz sonucunda; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimlerinde çalışanlar ile SGK ve MEB İl Müdürlüğü çalışanlarının, sistemi kullanmaları nedeniyle gözlerinde yaşanan problem düzeyi daha yüksek iken (sırasıyla; %52,1, %55,6 ve %46,8), TTK çalışanlarında yaşanan bu problem düzeyi nispeten daha düşük saptanmıştır (%39,5). TTK çalışanlarında bu etki düzeyinin daha düşük olması, TTK'nın Kamu İktisadi Devlet Teşekkülü özelliği taşıması nedeniyle günlük EBYS kullanım sürelerinin diğer kurumlara göre daha az olması olarak

değerlendirilmektedir. Anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerinde yapılan analiz sonucunda ise, kurumdaki birçok işin EBYS üzerinden yapılmasının gözlerde problem yaşanmasına neden olduğu (%44) ve bu etkinin kurumlar arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Söz konusu etkinin EBYS kullanım süresine ilişkin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık taşıyıp taşımadığı tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Ankete Katılan Tüm Kamu Görevlilerinin “Kurumdaki birçok işin EBYS üzerinden yapılması gözlerimde problem yaşanmasına sebep oluyor” sorusunun, EBYS kullanım süresine İlişkin Betimsel İstatistikleri

EBYS KULLANIM SAATİ	N	X	SS	F	SİG
1-2	236	2,84	1,133	5,135	0
3-4	192	3,11	1,143		
5-6	116	3,35	1,246		
7-8	53	3,32	1,237		
8'den fazla	7	4,14	0,69		
Cevap Vermeyenler	12	3,42	1,24		
Total	616	3,09	1,185		

Tablo 7: Varyansların Homojenliği Testi

LeveneStatistic	df1	df2	F	Sig.
2,348	5	610	5,135	0,04

Yapılan analiz sonucunda, EBYS kullanım süresine ilişkin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $F(5,610) = 5,135$, $p < 0,05$. dir. EBYS kullanım süresine ilişkin farkın hangi saatler arasında olduğunu bulmak için, post hoc testinde kullanılacak ölçütün belirlenmesi amacıyla varyansların homojenliği testi tablosundaki sig. değeri $p < 0,05$ olduğundan varyanslar homojen dağılmamıştır. Birimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Post hoc tablosundan yapılan duncan testinin sonuçlarına göre sıralama; 8'den fazla ($X=4,14$), 5-6 ($X=3,35$), 7-8 ($X=3,32$), 3-4 ($X=3,11$), 1-2 ($X=2,84$)'dir.

EBYS kullanımından kaynaklanan bel, boyun ve diz ağrılarına ilişkin bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: “Kurumdaki birçok işin EBYS üzerinden yapılması bende bel, boyun ve diz ağrıları gibi fiziksel rahatsızlıklara yol açıyor” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	5	20	24	28	14	1	92
	%	%5,40	%21,70	%26,10	%30,40	%15,20	%1,10	100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	3	14	10	30	15		72
	%	%4,20	%19,40	%13,90	%41,70	%20,80		%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	7	20	12	18	5		62
	%	%11,30	%32,30	%19,40	%29,00	%8,10		%100,00
TTK	N	47	145	62	106	28	2	390
	%	%12,10	%37,20	%15,90	%27,20	%7,20	%0,50	%100,00
Toplam	N	62	199	108	182	62	3	616
	%	%10,10	%32,30	%17,50	%29,50	%10,10	%0,50	%100,00

Yapılan analiz sonucunda; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimlerinde çalışanlar ile SGK çalışanları, EBYS kullanmaları nedeniyle yaşadıkları fiziksel rahatsızlık düzeyi daha yüksek iken (sırasıyla; %45,6, %62,5), MEB İl Müdürlüğü ile TTK çalışanlarında yaşanan bu problem düzeyi nispeten daha düşük saptanmıştır (sırasıyla; %37,1, %34,4). MEB ve TTK’da bu etki oranının daha az görülmesinin nedeni, günlük EBYS kullanım süresiyle ilişkili olduğu değerlendirilmektedir. Ancak, anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%39,6) olması nedeniyle, genelde böyle bir etkiye maruz kalmadıkları, söz konusu etkinin kurumlar arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Söz konusu etkinin EBYS kullanım süresine ilişkin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir fark taşıyıp taşımadığı tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Ankete Katılan Tüm Kamu Görevlilerinin “Kurumdaki işlerin EBYS üzerinden yapılması, bende bel, boyun ve diz ağrıları gibi fiziksel rahatsızlıklara yol açıyor” sorusunun, EBYS kullanım süresine ilişkin Betimsel İstatistikleri

EBYS KULLANIM SAATİ	N	X	SS	F	sig
1-2	236	2,74	1,166	5,162	,000
3-4	192	3,01	1,176		
5-6	116	3,28	1,229		
7-8	53	3,15	1,262		
8'den fazla	7	4,14	1,215		
Cevap Vermeyenler	12	3,25	1,288		
Total	616	2,99	1,212		

Yapılan analiz sonucunda EBYS kullanım süresine ilişkin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmıştır. $F(5,610)=5,162$, $p<0,05$ dir. EBYS kullanım süreleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için, yapılması gereken post hoc testinde hangi ölçütün kullanılacağına belirlenmesi amacıyla yapılan varyansların homojenliği testi tablosundaki sig. değeri $p>0,05$ olduğundan varyanslar homojen dağılmıştır. Post hoc tablosundan yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; EBYS iş yerinde monotonluk yarattığına ilişkin sıralama; 8'den fazla ($X=4,14$), 5-6 ($X=3,28$), 7-8 ($X=3,15$), 3-4 ($X=3,01$), 1-2 ($X=2,74$)'dir.

EBYS'nin iş yerinde monotonluk yaratmasına ilişkin bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: “EBYS iş yerinde monotonluk yaratıyor” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılmıyorum Ne de Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	5	43	16	23	5		92
	%	%5,40	%46,70	%17,40	%25,00	%5,40		%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	4	19	15	22	12		72
	%	%5,60	%26,40	%20,80	%30,60	%16,70		%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	9	29	9	15			62
	%	%14,50	%46,80	%14,50	%24,20			%100,00
TTK	N	48	193	58	70	21		390
	%	%12,30	%49,50	%14,90	%17,90	%5,40		%100,00
Toplam	N	66	284	98	130	38		616
	%	%10,70	%46,10	%15,90	%21,10	%6,20		%100,00

Yapılan inceleme neticesinde; SGK çalışanlarının, EBYS kullanılmasının kurumda yarattığı monotonluk düzeyi daha yüksek iken (%47,3), Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri, MEB İl Müdürlüğü ve TTK çalışanlarında yaşanan bu etki düzeyi nispeten daha düşük saptanmıştır (sırasıyla; %30,4, %38,7, %23,3). Ancak, anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%27,3) oranında olması nedeniyle, genelde böyle bir etkiye maruz kalmadıkları, söz konusu etkinin kurumlar arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Çalışanların kişisel bilgilerinin EBYS’de bulunmasından rahatsızlık duyulan etkiye ilişkin bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: “Kişisel bilgilerimin EBYS’de bulunmasından rahatsızlık duyarım” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	3	32	19	27	11		92
	%	%3,30	%34,80	%20,70	%29,30	%12,00		%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	3	15	7	25	21	1	72
	%	%4,20	%20,80	%9,70	%34,70	%29,20	%1,40	%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	9	26	11	12	4		62
	%	%14,50	%41,90	%17,70	%19,40	%6,50		%100,00
TTK	N	45	135	44	120	42	4	390
	%	%11,50	%34,60	%11,30	%30,80	%10,80	%1,00	%100,00
Toplam	N	60	208	81	184	78	5	616
	%	%9,70	%33,80	%13,10	%29,90	%12,70	%0,80	%100,00

Yapılan inceleme neticesinde; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri ile SGK çalışanlarının, kişisel bilgilerinin EBYS’de bulunmasından duyduğu rahatsızlık düzeyi daha yüksek iken (sırasıyla; %41,3, %63,9), MEB İl Müdürlüğü ve TTK çalışanlarında yaşanan bu etki düzeyi nispeten daha düşük saptanmıştır (sırasıyla; %21,4, %25,9). Ancak, anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%42,6) oranında olması nedeniyle, genelde böyle bir etkiye maruz kalmadıkları, söz konusu etkinin kurumlar arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

EBYS giriş parolasının birim çalışanları ve amirleri tarafından istenmesine

ilişkin bulgular Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: “Mesaide bulunmadığım günlerde birim çalışanları (izin, istirahat gibi) bana ulaşıp EBYS kişisel parolamı ister” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	22	35	6	23	5	1	92
	%	%23,90	%38,00	%6,50	%25,00	%5,40	%1,10	%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	15	33	8	13	3		72
	%	%20,80	%45,80	%11,10	%18,10	%4,20		%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	12	28	9	12		1	62
	%	%19,40	%45,20	%14,50	%19,40		%1,60	%100,00
TTK	N	98	166	31	81	11	3	390
	%	%25,10	%42,60	%7,90	%20,80%	%2,80	%0,80	%100,00
Toplam	N	147	262	54	129	19	5	616
	%	%23,90	%42,50	%8,80	%20,90	%3,10	%0,80	%100,00

Yapılan inceleme neticesinde; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri (%30,4), SGK (%22,3), MEB İl Müdürlüğü (%19,4) ve TTK çalışanlarının (%23,6)'dır ve kurumlar arasında bir farklılık olduğu tespit edilememiştir. Söz konusu soruya ilişkin anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%24) oranında olması nedeniyle, genelde böyle bir etkiye maruz kalmadıkları, ayrıca söz konusu etkinin kurumlar arasında da farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak, her ne kadar genel olarak böyle bir etki olmadığı gözlemlense de, anket uygulanan kurumlardaki cevap oranlarına dikkat edildiğinde, EBYS giriş parolalarının istenmesi olayının kurumlardaki belli birimlerde çalışanlarda yoğunlaştığı dikkatimizi çeken bir husustur ve bu soruya farklı kurumlarda çalışanların olumlu cevap verenlerin oranlarının yüksek olduğu da gözlemlenmektedir. Kullanılan EBYS sisteminde, kullanıcı tarafından yapılan iş ve işlemler fiziki olarak yapılan iş ve işlemler gibi aynı niteliktedir. Kurumların söz konusu sistemin kullanımında, kişisel olan parolaların kimseye verilmemesi için gerekli önlemleri alması gerekmektedir. Ancak, kurumlardaki iş yoğunluğu, evrak döngüsünün fazla olması ve EBYS giriş parolasını vermemesi halinde psikolojik baskı görme korkusu kurum çalışanının hiçbir şartta vermemesi gereken parolasını vermeye zorlamaktadır.

Söz konusu etkinin görev yapılan pozisyona ve medeni durumuna ilişkin

istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık taşıyıp taşımadığı tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13: Ankete Katılan Tüm Kamu Görevlilerinin “Mesaide bulunmadığım günlerde birim çalışanları (izin, istirahat gibi) bana ulaşıp EBYS kişisel parolamı ister” sorusunun, görev yapılan pozisyona İlişkin Betimsel İstatistikleri

POZİSYONLAR	N	X	SS	F	sig
Memur	329	2,41	1,212	3,832	0,004
Uzman Yrd. veya Uzman	25	2,52	1,194		
Şef	109	2,39	1,13		
Müdür	41	1,73	0,807		
Diğer	112	2,55	1,244		
Toplam	616	2,39	1,191		

Tablo 14: Varyansların Homojenliği Testi

LeveneStatistic	df1	df2	F	Sig.
4,711	4	611	3,832	0,001

Yapılan analiz sonucunda, görev yapılan pozisyona ilişkin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. $F(4,611) = 3,832$, $p > 0,05$ dir. Görev yapılan pozisyona ilişkin farkın nereden kaynaklandığını bulmak için, post hoc testinde kullanılacak ölçütün belirlenmesi amacıyla yapılan varyansların homojenliği testi tablosundaki sig. Değeri $p < 0,05$ olduğundan varyanslar homojen dağılmamıştır. Post hoc tablosundan yapılan duncan testinin sonuçlarına göre; Diğer ($X=2,55$), Uzm. Yrd. veya Uzm ($X=2,52$), Memur ($X=2,41$), Şef ($X=2,39$), Müdür ($X=1,73$)'dür.

EBYS giriş parolasının istenmesi sonucu oluşan psikolojik etkiye ilişkin bulgular Tablo15'de verilmiştir.

Tablo 15: “EBYS giriş parolamın birim çalışanları ve amirleri tarafından istenmesi bende psikolojik baskı yaratır” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	10	39	7	28	8		92
	%	%10,90	%42,40	%7,60	%30,40	%8,70		%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	7	19	8	28	10		72
	%	%9,70	%26,40	%11,10	%38,90	%13,90		%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	7	26	8	17	4		62
	%	%11,30	%41,90	%12,90	%27,40	%6,50		%100,00
TTK	N	61	152	45	97	34	1	390
	%	%15,60	%39,00	%11,50	%24,90	%8,70	%0,30	%100,00
Toplam	N	85	236	68	170	56	1	616
	%	%13,80	%38,30	%11,00	%27,60	%9,10	%0,20	%100,00

Yapılan inceleme neticesinde; SGK çalışanlarının, EBYS şifresinin istenmesine ilişkin duyduğu baskı düzeyi daha yüksek iken (%52,8), Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri, MEB İl Müdürlüğü ve TTK çalışanlarında yaşanan bu etki düzeyi nispeten daha düşük saptanmıştır (sırasıyla; %39,1, %33,9, %33,6). Söz konusu soruya ilişkin anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%36,7) oranında olması nedeniyle, genelde böyle bir etkiye maruz kalmadıkları, söz konusu etkinin kurumlar arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

EBYS kullanıcısının parolasını kurumun başka bir çalışanına vermediği zaman maruz kaldığı psikolojik etkiye ilişkin bulgular Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16: “Birim çalışanları ve amirleri tarafından istenen EBYS parolamı vermediğim zaman psikolojik baskıya maruz kalırım” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	13	45	15	11	8		92
	%	%14,10	%48,90	%16,30	%12,00	%8,70		%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	12	31	5	17	7		72
	%	%16,70	%43,10	%6,90	%23,60	%9,70		%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	13	29	6	14			62
	%	%21,00	%46,80	%9,70	%22,60			%100,00

TTK	N	81	178	43	61	25	2	390
	%	%20,80	%45,60	%11,00	%15,60	%6,40	%0,50	%100,00
Toplam	N	119	283	69	103	40	2	616
	%	%19,30	%45,90	%11,20	%16,70	%6,50	%0,30	%100,00

Yapılan inceleme neticesinde; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri (20,7), SGK (33,3), MEB İl Müdürlüğü (22,6) ve TTK çalışanlarının (22)'dir. Söz konusu soruya ilişkin anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki (%23,2) oranında olması nedeniyle, genelde böyle bir etkiye maruz kalmadıkları, ayrıca söz konusu etkinin kurumlar arasında da farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak, kurumlardaki çalışanların EBYS'ye giriş parolalarını vermedikleri zaman maruz kaldıkları psikolojik baskı oranları oldukça yüksektir.

EBYS kullanımından kaynaklanan (yüz yüze) iletişimin azalması etkisine ilişkin bulgular Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17: EBYS aktif hale geldikten sonra kurumun diğer çalışanları ile aramdaki sosyal (yüz yüze) iletişim azaldı” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	7	46	12	20	7		92
	%	%7,60	%50,00	%13,00	%21,70	%7,60		%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	6	24	10	23	9		72
	%	%8,30	%33,30	%13,90	%31,90	%12,50		%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	7	28	8	11	8		62
	%	%11,30	%45,20	%12,90	%17,70	%12,90		%100,00
TTK	N	50	139	45	125	29	2	390
	%	%12,80	%35,60	%11,50	%32,10	%7,40	%0,50	%100,00
Toplam	N	70	237	75	179	53	2	616
	%	%11,40	%38,50	%12,20	%29,10	%8,60	%0,30	%100,00

Yapılan inceleme neticesinde; SGK çalışanlarının, sistemin kullanılmasıyla birlikte yüz yüze iletişimin azalmasına ilişkin duyduğu etki düzeyi daha yüksek iken (%44,4), Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri, MEB İl Müdürlüğü ve TTK çalışanlarında yaşanan bu etki düzeyi nispeten daha düşük saptanmıştır (sırasıyla; %29,3, %30,6, %39,5). Söz konusu soruya ilişkin anket uygulanan tüm

kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%37,7) oranında olması nedeniyle, genelde böyle bir etkiye maruz kalmadıkları, söz konusu etkinin kurumlar arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. İnsan sosyal bir varlıktır ve karşısındaki kişiyle yüz yüze iletişim kurmak da insan olmanın verdiği bir özelliktir. Bilgi iletişim ağları kurum içindeki iletişimi artırırken çalışanlar arasında yüz yüze iletişimle oluşturulan, dostluk, birbirine bağlılık ve aidiyet duygusu gibi manevi hisleri ortadan kaldırdığı değerlendirilmektedir.

Söz konusu etkinin yaş durumuna ilişkin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık taşıyıp tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: Ankete Katılan Tüm Kamu Görevlilerinin “EBYS aktif hale geldikten sonra kurumun diğer çalışanları ile aramdaki sosyal (yüz yüze) iletişim azaldı” sorusunun, yaş durumuna göre Betimsel İstatistikleri

YAŞ	N	X	SS	F	SİG
18-25	24	2,79	1,141	5,182	,000
26-33	153	2,53	1,181		
34-41	111	2,68	1,145		
42-49	87	3,02	1,248		
50 yaş ve üzeri	240	3,1	1,221		
Cevap Vermeyenler	1	3	.		
Toplam	616	2,86	1,219		

Yapılan analiz sonucunda yaş durumlarına ilişkin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. $F(4,614)=5,182$, $p<0,05$. dir. Pozisyonlar arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla post hoc testinde hangi ölçütün kullanılacağına belirlenmesi amacıyla yapılan varyansların homojenliği testi tablosundaki sig. Değeri $p>0,05$ olduğundan varyanslar homojen dağılmıştır. Post hoc tablosundan yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; Yaş durumuna ilişkin sıralama; 50 yaş ve üzeri ($X=3,10$), 42-49 yaşları arası ($X=3,02$), 18-25 yaş arası ($X=2,79$), 34-41 yaş arası ($X=2,68$), 26-33 yaş arası ($X=2,53$)'dir.

EBYS'nin kullanılmasıyla birlikte meydana gelen iş dayanışmasındaki azalma etkisine ilişkin bulgular Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19: “EBYS aktif hale geldikten sonra kurum çalışanları ile aramdaki iş dayanışmasında azalma meydana geldi” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	7	46	14	16	8		92
	%	%7,60	%50,00	%15,20	%17,40	%8,70		%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	6	28	11	18	8	1	72
	%	%8,30	%38,90	%15,30	%25,00	%11,10	%1,40	%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	10	31	5	11	5		62
	%	%16,10	%50,00	%8,10	%17,70	%8,10		%100,00
TTK	N	59	177	52	83	17	2	390
	%	%15,10	%45,40	%13,30	%21,30	%4,40	%0,50	%100,00
Toplam	N	82	282	82	128	38	3	616
	%	%13,30	%45,80	%13,30	%20,80	%6,20	%0,50	%100,00

Yapılan inceleme neticesinde; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri, SGK, MEB İl Müdürlüğü ve TTK çalışanlarında sistemin kullanılmasıyla birlikte meydana gelen iş dayanışmasındaki azalmaya ilişkin etki düzeyi (sırasıyla; %26,1, %36,1, %25,8, %25,7)'dir. Burada en çok etkilenen SGK ve Valilik çalışanlarıdır. Bu etkinin kurum tarafından yapılan iş ve işlemlerin çok fazla olması sebebiyle, EBYS'nin kullanımından önce fiziki olarak yapılan iş ve işlemlerin, EBYS'nin kullanılmasıyla birlikte sistem üzerinden yapılması, kurum çalışanlarının da birbirleriyle fiziki temasını da azalttığı değerlendirilmektedir. Söz konusu soruya ilişkin anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%27) oranında olması nedeniyle, genelde böyle bir etkiye maruz kalmadıkları, söz konusu etkinin kurumlar arasında da farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Söz konusu etkinin eğitim durumuna ilişkin istatistiksel ortalamaları arasında farklılık gösterip göstermediği tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20: “Ankete Katılan Tüm Kamu Görevlilerinin “EBYS aktif hale geldikten sonra kurum çalışanları ile aramdaki iş dayanışmasında azalma meydana geldi” sorusunun, eğitim durumuna ilişkin Betimsel İstatistikleri

EĞİTİM DURUMU	N	X	SS	F	SİG
İlköğretim	1	5	.	3,424	0,005
Ortaöğretim	116	2,84	1,244		
Yüksek okul	148	2,74	1,144		
Lisans	302	2,47	1,122		
Yüksek lisans	19	2,32	0,885		
Cevap Vermeyenler	30	2,77	1,305		
Toplam	616	2,62	1,166		

Tablo 21: Varyansların Homojenliği Testi

Levene Statistic	df1	df2	F	Sig.
2,684	4	610	3,424	0,031

Yapılan analiz sonucunda görev yapılan pozisyona ilişkin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. $F(4,610)=3,424$, $p<0,05$. dir. Eğitim durumu arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla post hoc testinde hangi ölçütün kullanılacağına belirlenmesi amacıyla varyansların homojenliği testi tablosundaki sig. değeri $p>0,05$ olduğundan varyanslar homojen dağılmıştır. Post hoc tablosundan yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; eğitim durumuna ilişkin sıralama; ilköğretim ($X=5,00$), orta öğretim ($X=2,84$), yüksek okul ($X=2,74$), lisans ($X=2,47$), yüksek lisans ($X=2,32$)’dir.

EBYS kullanmanın iş motivasyonunu artırma etkisine ilişkin bulgular Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22: “EBYS kullanmak iş motivasyonumu olumlu yönde etkiliyor” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	8	19	28	33	4		92
	%	%8,70	%20,70	%30,40	%35,90	%4,30		%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	6	26	15	18	7		72
	%	%8,30	%36,10	%20,80	%25,00	%9,70		%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	2	15	16	23	5	1	62
	%	%3,20	%24,20	%25,80	%37,10	%8,10	1,60	%100,00
TTK	N	21	68	82	190	27	2	390
	%	%5,40	%17,40	%21,00	%48,70	%6,90	0,50	%100,00
Toplam	N	37	128	141	264	43	3	616
	%	%6,00	%20,80	%22,90	%42,90	%7,00	%0,50	%100,00

Yapılan inceleme neticesinde; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri, MEB İl Müdürlüğü ve TTK çalışanlarının, EBYS kullanmanın motivasyonunu artırmasına ilişkin etki düzeyleri daha yüksek iken (sırasıyla; %40,2, %45,2 ve %55,6), SGK çalışanlarında yaşanan bu etki düzeyi nispeten daha düşük saptanmıştır (%34,7). Söz konusu soruya ilişkin anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%49,9) oranında olması nedeniyle, genelde böyle bir etkiye maruz kaldıkları, söz konusu etkinin kurumlar arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Motivasyonu kısaca; bir veya birden çok kişinin bir amacı gerçekleştirebilmesi için devamlı şekilde harekete geçirebilmek olarak belirtebiliriz. İnsanın kendine verilen görevi en iyi şekilde ve kendisinden beklenen şekilde yapılması ise çalışanın gereksinim ve beklentilerinin çok iyi bilinerek, karşılanması gerekir. Bu nedenle SGK’da kullanılan EBYS kurum çalışanlarının sistem olarak beklentilerini yerine getiremediği değerlendirilmektedir

EBYS kullanımının kurum çalışanları arasında iletişimi olumsuz yönde etkilemesine ilişkin bulgular Tablo 23’de verilmiştir

Tablo 23: “EBYS’de iletişim (sohbet) özelliğinin bulunmaması kurum çalışanları arasındaki iletişimi olumsuz etkiliyor” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	16	40	17	14	5		92
	%	%17,40	%43,50	%18,50	%15,20	%5,40		%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	10	26	10	20	5	1	72
	%	%13,90	%36,10	%13,90	%27,80	%6,90	%1,40	%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	10	23	9	16	4		62
	%	%16,10	%37,10	%14,50	%25,80	%6,50		%100,00
TTK	N	48	162	46	90	42	2	390
	%	%12,30	%41,50	%11,80	%23,10	%10,80	%0,50	%100,00
Toplam	N	84	251	82	140	56	3	616
	%	%13,60	%40,70	%13,30	%22,70	%9,10	%0,50	%100,00

Yapılan inceleme neticesinde; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri, SGK, MEB İl Müdürlüğü ve TTK çalışanlarının, EBYS'nin sohbet özelliğinin bulunmaması nedeniyle kurum çalışanları arasındaki iletişimi olumsuz etkilediğine ilişkin etki düzeyi (sırasıyla; %20,6, %34,7,%32,3 ve %33,9)'dir. Söz konusu soruya ilişkin anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%31,8) olması nedeniyle, genelde böyle bir etkiye maruz kalmadıkları, söz konusu etkinin kurumlar arasında da farklılık göstermediği tespit edilmiştir

Söz konusu etkinin eğitim durumuna ilişkin istatistiksel ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tabloda 24'de sunulmuştur.

Tablo 24: Ankete Katılan Tüm Kamu Görevlilerinin “EBYS’de iletişim (sohbet) özelliğinin bulunmaması kurum çalışanları arasındaki iletişimi olumsuz etkiliyor” sorusunun, eğitim durumuna ilişkin Betimsel İstatistikleri

EĞİTİM DURUMU	N	X	SS	F	SiG
İlköğretim	329	2,83	1,248	3,215	0,013
Ortaöğretim	25	3,08	1,441		
Yükseköğretim	109	2,56	1,19		
Lisans	41	2,24	0,994		
Yüksek lisans	112	2,78	1,221		
Toplam	616	2,74	1,235		

Tablo 25: Varyansların Homojenliği Testi

LeveneStatistic	df1	df2	F	Sig.
4,554	4	611	3,215	0,001

Yapılan analiz sonucunda, eğitim durumu ile anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. $F(4,611)=3,215$, $p<0,05$. dir. Eğitim durumu arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla post hoc testinde hangi ölçütün kullanılacağına belirlenmesi amacıyla varyansların homojenliği testi tablosundaki sig. değeri $p<0,05$ olduğundan varyanslar homojen dağılmamıştır. Post hoc tablosundan yapılan duncan testinin sonuçlarına göre; eğitim durumuna ilişkin sıralama; ilköğretim ($X=5,00$), orta öğretim ($X=2,23$), yüksek okul ($X=2,14$), yüksek lisans ($X=2,05$), lisans ($X=1,91$),’dir.

EBYS’de yapılan/yapılacak güncellemelerde kurum çalışanlarının düşüncelerinin dikkate alınmasına ilişkin bulgular Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26: “EBYS’de yapılan/yapılacak güncellemelerde düşüncelerim dikkate alınıyor” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen	Cevap	Toplam
		Katılmıyorum				Katılıyorum	Vermeyenler	
Zonguldak Valiliği	N	13	26	25	26	1	1	92
	%	%14,10	%28,30	%27,20	%28,30	%1,10	%1,10	%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	9	31	17	10	4	1	72
	%	%12,50	%43,10	%23,60	%13,90	%5,60	%1,40	%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	15	20	18	8	1		62
	%	%24,20	%32,30	%29,00	%12,90	%1,60		%100,00
TTK	N	79	147	81	68	9	6	390
	%	%20,30	%37,70	%20,80	%17,40	%2,30	%1,50	%100,00
Toplam	N	116	224	141	112	15	8	616
	%	%18,80	%36,40	%22,90	%18,20	%2,40	%1,30	%100,00

Yapılan inceleme neticesinde; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri, SGK, MEB İl Müdürlüğü ve TTK çalışanlarının, EBYS’de yapılan/yapılacak güncellemelerde düşüncelerinin dikkate alındığına ilişkin yanıt sıralaması (sırasıyla; %29,4, %19,5, %14,5 ve %19,7)’dir. Söz konusu soruya ilişkin anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%20,6) oranında olması nedeniyle, genelde

böyle bir etkiye maruz kalmadıkları, söz konusu etkinin kurumlar arasında da farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak, EBYS'de yapılan/yapılacak güncellemelerde kurum çalışanlarının düşüncelerinin ve sistemden beklentilerine ilişkin görüş ve önerilerin dikkate alınmaması, EBYS sisteminin kurum çalışanları tarafından kabul görmesini zorlaştırmasına, motivasyonunu düşürmesine, aidiyet duygusunu kaybetmesine, kendini önemsiz hissetmesine, kurum iklimini olumsuz etkilemesine ve sistemle çalışanlar arasında bir çatışma doğmasına neden olacağı değerlendirilmektedir.

Memurların EBYS'ye amirlerinin şifresini girerek işlem yapmasına ilişkin bulgular Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27: “Amirlerimin EBYS üzerinden işlem yapması gereken evrakları kullanıcı adı ve şifresini girerek ben işlem yapıyorum” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	23	26	11	11	1	20	92
	%	%25,00	%28,30	%12,00	%12,00	%1,10	%21,70%	%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	12	41	8	7	4		72
	%	%16,70	%56,90	%11,10	%9,70	%5,60		%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	17	30	5	5	5		62
	%	%27,40	%48,40	%8,10	%8,10	%8,10		%100,00
TTK	N	112	167	45	49	10	7	390
	%	%28,70	%42,80	%11,50	%12,60	%2,60	%1,80	%100,00
Toplam	N	164	264	69	72	20	27	616
	%	%26,60	%42,90	%11,20	%11,70	%3,20	%4,40	%100,00

Yapılan inceleme neticesinde; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri, SGK, MEB İl Müdürlüğü ve TTK çalışanlarında, amirlerin EBYS üzerinden işlem yapması gereken evrakları amirin kullanıcı adı ve şifresini girerek ben işlem yapıyorum sorusunun yanıt düzeyi (sırasıyla; %13,1, %15,3, %16,2 ve %15,2)'dir. Söz konusu soruya ilişkin anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%14,9) oranında olması nedeniyle, genelde böyle bir etkiye maruz kaldıkları, söz konusu etkinin kurumlar arasında da farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Anket uygulanan kurumlarda görev yapan amir sayıları ile verilen yanıt oranları göz önüne alındığında böyle bir etkinin her kurumda aynı olduğu ortaya

çıkılmaktadır.

Memurların EBYS'ye amirlerinin şifresini girmesi sonucu oluşan psikolojik etkiye ilişkin bulgular Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28: “Amirlerimin EBYS üzerinden işlem yapması gereken evrakları kullanıcı adı ve şifresini bana vererek yaptırması hem iş yükümü artırıyor hem de hakkımda hukuki sorumluluk doğurduğundan psikolojik baskı yaratıyor” sorusunun etkilerine ilişkin, ankete katılan kurum çalışanlarının verdiği cevap dağılımı

Kurumlar		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Tamamen Katlıyorum	Cevap Vermeyenler	Toplam
Zonguldak Valiliği	N	16	29	15	7	5	20	92
	%	%17,40	%31,50	%16,30	%7,60	%5,40	%21,70	%100,00
SGK İl Müdürlüğü	N	12	35	11	8	5	1	72
	%	%16,70	%48,60	%15,30	%11,10	%6,90	%1,40	%100,00
MEB İl Müdürlüğü	N	20	24	6	6	6		62
	%	%32,30	%38,70	%9,70	%9,70	%9,70		%100,00
TTK	N	102	142	56	63	22	5	390
	%	%26,20	%36,40	%14,40	%16,20	%5,60	%1,30	%100,00
Toplam	N	150	230	88	84	38	26	616
	%	%24,40	%37,30	%14,30	%13,60	%6,20	%4,20	%100,00

Yapılan inceleme neticesinde; Zonguldak Valiliği İçişleri Bakanlığı birimleri, SGK, MEB İl Müdürlüğü ve TTK çalışanlarında, amirlerin EBYS üzerinden işlem yapması gereken evrakları amirin kullanıcı adı ve şifresini girerek işlem yapması nedeniyle duyduğu psikolojik baskı düzeyi (sırasıyla; %13, %18, %19,4 ve %21,8)'dir. Söz konusu soruya ilişkin anket uygulanan tüm kamu çalışanları üzerindeki etki oranı (%19,8) oranında olması nedeniyle genelde böyle bir etkiye maruz kaldıkları, söz konusu etkinin kurumlar arasında da farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

SONUÇ

Günümüz koşullarında EBYS kullanımı, kurum ve kuruluşlar için vazgeçilmez bir unsurdur. İnsan hayatının idamesi için suyun gerekliliği gibi, günümüz kurum ve kuruluşlarının, faaliyet gösterdiği alanlarda devamlılığının sağlanması ve etkinliğinin artırılması için EBYS kullanmak da bir o kadar önemlidir. EBYS alt yapısı, kurum ve kuruluşların; merkez ve taşra arasındaki can damarlarıdır. Çünkü EBYS, kurumların etkin bir şekilde faaliyet göstermesi için gerekli olan bilgiyi hızlı bir şekilde ve kaybolma korkusundan uzak, merkez ve taşra arasında hatta sistemin bağlı olduğu diğer kurumlar arasında bilgi akışını sağlar. EBYS kullanmak kurum ve kuruluşlar için ne kadar önemli olsa da, sistemi kullanan kurum ve kuruluşların yapı taşı olan insanı; sosyolojik, psikolojik ve fiziksel olarak olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir.

Kamu çalışanlarının anket sorularına verdikleri cevaplar doğrultusunda yapılan inceleme neticesinde, EBYS'nin kurum çalışanları üzerinde sosyolojik, psikolojik ve fiziksel olarak olumlu ve olumsuz etkilere neden olduğu, bu etkilerin EBYS kullanan kurumlar arasında farklılık gösterdiği ve söz konusu etkilerin kurum çalışanlarının sosyo-demografik özellikleriyle anlamlı bir biçimde ilişki içinde oldukları tespit edilmiştir.

Dört farklı kamu kurumu üzerinde yapılan bu çalışma, bilgi sistemlerinin kurum çalışanları üzerindeki etkilerine ilişkin daha önceden yapılan çalışmalar sonucunda bulunan sonuçları destekler niteliktedir. Her ne kadar teknoloji gelişse de teknoloji kullanım şeklini ve prosedürünü belirleyen ve karar alma mekanizmalarında bulunan insan, teknolojiyle birlikte kendini geliştirememiş, kurum çalışanlarını bilgi sistemlerinin olumsuz etkilerine maruz bırakmışlardır.

Yapılan bu çalışmayla, EBYS kullanımının olumsuz etkilerinin nedenleri arasında; EBYS'nin, kurum altyapısına göre oluşturulmaması, kurumda kullanılan bilgi sisteminin kullanılabilirlik ve kullanılabilirlik açısından kurum çalışanlarının beklentilerini karşılamaması, kurum çalışanlarının EBYS'ye ilişkin görüş ve önerilerinin dikkate alınmaması, yöneticilerin sisteme ilişkin kendi yapması gereken iş ve işlemleri astına yaptırması, daha çok iş yoğunluğunun fazla olduğu birimlerde görev yapanlarda olduğu tespit edilen kişiye özel olan şifre kullanımının başka bir kurum çalışanı tarafından istenmesi gibi sistemden ve yönetimden

kaynaklanan sebeplerle, kurumlarda kullanılan bilgi sisteminin kullanıcılar tarafından benimsenmemesi ve bu nedenle kurum çalışanları üzerinde olumsuz etkilere neden olduğu tespit edilmiştir.

EBYS kullanımı ile ilgili yeterli hizmet içi eğitimin verilmemesi ve EBYS kullanan kurumlarda yapılan işlerinin yoğun olması nedeniyle kurum çalışanlarının EBYS kullanmakta stres yaşadığı görülmektedir. Kurumlarda kullanılan EBYS sürelerine dikkat edildiğinde mesai saatleri içindeki bu süre büyük bir orana tekabül etmektedir. Eğer ki bu kurum halkla iç içe işlem yapıyorsa bu oran daha da yükselmektedir. Bu da kullanıcılarda bel, boyun, diz, eklem ve göz rahatsızlıkları gibi fiziksel rahatsızlıklara neden olmaktadır.

EBYS kullanımı kurum ve kuruluşlar açısından en basitinden; evrak oluşturmak, iletmek, arşivlemek gibi evrakla ilgili iş ve işlemleri kapsıyorken günümüz kurumlarında, EBYS'nin bünyesinde çalışan personel bilgi sistemleri oluşturularak, personelin kişisel bilgileri bu sistemlerde yer almaktadır. Kurumlar açısından EBYS'nin kullanılmasında ki en önemli etken internettir. İnternetin, herkese açık bir sistem olması nedeniyle, kurum ve kuruluşların bilgi sistemlerine sızmak isteyen kötü niyetli kişilerin, personel bilgilerine ulaşmasına da herhangi bir engel bulunmamaktadır. EBYS'yi kullanan kurum ve kuruluşların gerekli tedbirleri almaması veya çalışanlarının bu şekilde düşünmeleri nedeniyle kamu çalışanları kişisel bilgilerinin EBYS'de bulunmasından rahatsızlık duymaktadır.

EBYS ve insan iç içe bir yaşam sürmektedir. Yapılan işlerin büyük bir oranı bu sistem üzerinden yapılmakta ve bu nedenle de insanı kendine bağlı kılmaktadır. Kurum çalışanı işten çıktığında ya da hafta sonları EBYS sistemi üzerinden evrak hazırlaması ya da postalama işlemi yapılması istenmekte, ya da telefonla aranarak EBYS şifresi istenmektedir. Bu kapsamda EBYS'nin kullanılmasıyla oluşturulduğu düşünülen esnek çalışma saatleri kurum çalışanlarını kendine bağımlı kılmaktadır.

EBYS'yi kullanan kurumların, işlerin hızlı bir şekilde yürütme isteği ve amirlerin bir üst amirlerin gözüne girme uğraşları nedeniyle ellerindeki yetkiyi kendi çıkarları doğrultusunda kullanmakta, bu sebeplerden ötürü çalışanın kişilik haklarını hiçe saymakta ve çalışanın psikolojik baskı altında bırakmaktadır. Ortaya çıkan bu sonuçlar EBYS'nin sosyo-tekniik bir sistem olduğunu göstermektedir.

Yapılan araştırma sonucunda ortaya çıkan olumsuz etkilerin ortadan

kaldırılabilmesi için kurumun işleyişinde ve kurumsal yapılanmasında söz hakkı olan yöneticilere büyük sorumluluk ve görevler düşmektedir. Bu sorunların yöneticiler tarafından çözüme kavuşturabilmesi için öncelikle;

a. Yöneticiler tarafından kurum çalışanlarının EBYS'nin kullanımından doğan sorunları tespit edecek ve bu sorunların çözümlenmesine ilişkin çalışanların görüşlerini belirtecek bir anket yayımlanmalı, anket sonucunda ise kurum çalışanları tarafından istenen çözüm yolları değerlendirilerek, gerekli düzenlemelere başlanmalı,

b. Şifrelerin kişisel olduğu ve kimseye verilmemesine ilişkin kurum merkez teşkilatı tarafından bir yönerge hazırlanarak bağlı teşkilatına yayımlanmalı, Yönergede belirtilenlerin aksi yönde davranış sergileyen çalışanlara belli bir yaptırım uygulanmalı, yöneticiler ise EBYS kullanımını zaman kaybı olarak değerlendirmemeli, kendini ilgilendiren iş ve işlemlerde kendi şifresiyle girerek işlem yapmalı, bu görevini astına yüklememeli,

c. EBYS'nin kullanımına ilişkin kurum çalışanlarına gerekli eğitimlerin verilmesi sağlanmalı, merkez teşkilatı tarafından yapılan eğitimlere katılacak personel isimlerinin merkez teşkilat tarafından belirlenmesi sağlanmalı,

ç. EBYS kullanımından doğan olumsuz fiziksel etkilerin giderilmesi için çalışanların görüşleri doğrultusunda, çalışanlara rahat bir çalışma ortamı sunulmalı ve gözlerde problem yaşanmasına neden olan küçük ekranlı bilgisayarların yerine geniş ekranlı bilgisayarlar temin edilmeli,

d. Çalışanların yüz yüze iletişim ile iş dayanışmasının atması ve tek düze çalışma ortamından sıyrılması için dinlenme zamanlarında birlikte zaman geçirmelerini sağlayacak; okuma yapabilecekleri, satranç ve masa tenisi oynayabilecekleri veya spor yapabilecekleri alanların oluşturulması gerektiği değerlendirilmektedir.

Bu konuda çalışma yapacak araştırmacıların; EBYS'nin kullanıcılar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin hangi birimlerde görev yapanlarda yoğunlaştığını, görev yapılan unvanlara göre etki düzeyinin ölçülmesi, iş yoğunluğa göre EBYS kullanımına ilişkin etkilerin fark gösterip göstermediğini ortaya koymaları akademik çalışmalar açısından faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Aksoy, B. (2012). “Bilgi Teknolojileri ve Yeni Çalışma İlişkileri” Ege Akademik Bakış, 12 (3), 401-414.

Aşkar, M. vd. (1999). “Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı Sonuç Raporu”,

<http://www.inovasyon.org/pdf/sonucrapor1.pdf>, erişim 26.06.2015

Bayrak Kök, S. (2006). “Bilişim Teknolojilerinin Yönetimsel ve Örgütsel Etkileri”, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2006 (2), 123-140.

Çakır, O. (2001). “Yeni Çalışma Biçimleri ve İşe İlişkin Tutumlar”,

<http://www.isguc.org/ocakir1.htm>, erişim 22.07.2015.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2006). “Bilgi Toplumu Stratejisi 2006-2010”,

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/EylemveDigerPlanlar/Attachments/7/BilgiToplumuStrateji.pdf>, erişim 25.06.2015.

Göktürk, M.(2007). “Sosyo-Psikolojik Sorunlar Çerçevesinde Bilgi Teknolojileri ve Yeni Çalışma Biçimleri” Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi, 9 (12), 207-220.

Kandur, H. (2006). Elektronik Belge Yönetimi Referans Modeli (v.2.0), İstanbul: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.

Kandur, H. (2005). “Elektronik Belge Yönetimi sistem Kriterleri Referans Modeli (V.1.0)” Devlet Planlama Teşkilatı,

<http://www.bilgitoplumu.gov.tr/strateji-ve-eylem-planlari-2/2005-eylem-planlari/>

Kirk, E.,Strong, J. (2010). “Management of E-Work Health Issues: A New Perspective On An Old Problem” Work: A

Journal of Prevention, Assessment and Rehabilitation 35(2):173-181.

Kuru Çetin, S. (2012). “Sosyo-Teknik Sistem Kuramı ve Sosyo-Teknik Sistem Kuramının Eğitime Yansımaları” CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 10 (2), 52-63.

Külcü, Ö. (2007). “Değişen Koşullarda Belge Yönetimi Çalışmaları ve Uluslararası Uygulamalar”, XII. Türkiye’de İnternet Konferansı, Ankara: 57-81.

Neuman W.L. (2010). Toplumsal Araştırma Yöntemleri, Çev.:S. Özge, İstanbul: Yayın Odası Yayıncılık.

Odabaş, H. (2007). Elektronik Belge Yönetimi ve Kamu Kurum ve Kuruluşları, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Doktora Tezi.

Öğüt, A. (2003). Bilgi Çağında Yönetim, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Özdemirci, F., Bayram G. Ö., Torunlar, M., Saraç, S., Yalçınkaya, B. (2013) Elektronik Belge Yönetimi ve Arşivleme Sistemi: Geçiş Süreci ve Uygulama Yönetimi, Ankara: Boyut Tanıtım ve Matbaacılık.

Özdemirci, F. ve Torunlar M. ve Saraç, S. (2009). “Üniversiteler İçin Belge Yönetimi ve Arşiv Sistemleri İşlemleri (BEYAS) El Kitabı”, Ankara: Boyut Tanıtım ve Matbaacılık.

Tarhan Öztoprak, M. (2001). “Bilgisayar İletişim Ağlarının Büro Çalışanlarının Verimliliği Üzerine Etkileri ve Bir Araştırma”, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Büro Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Sümbüloğlu, V. ve Sümbüloğlu, K. (1993). Biyoistatistik. Ankara: Özdemir Yayıncılık.

Sümbüloğlu V. ve Sümbüloğlu, K. (2004)Sağlık Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri, Ankara: Hatiboğlu Basım ve Yayımları.

TSE (2007). “Bilgi ve Dokümantasyon- Belge Yönetimi” (TSE ISO 15489-1 2007), www.tse.org.tr/turkish/abone/StandartDetay.asp?STDNO=45399&sira=0, erişim 25.06.2015.

Turhanoğlu K. Vd. (2014). Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Ed. Gönc Şavran, T., Eskişehir, Açıköğretim Fakültesi Yayını No:1609.

Tüfekçioğlu H. Ed. (2013). “İletişim Sosyolojisi”, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_

bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.556c19a6216b46.58160305, erişim
25.06.2015.

World Bank (1993). "Turkey: Informatics and Economic Modernization (English)
In: World Bank", Accession No: 332864, ISBN 0-8213-2376-8, ISSN 0253-2123.
Washington, D.C. 248 p. (Erişim 26.06 2015),

[http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/
IB/1993/03/01/000009265_397012810_4047/Rendered/PDF/multi0page.pdf](http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/1993/03/01/000009265_397012810_4047/Rendered/PDF/multi0page.pdf),
erişim 26.06.2015.

Yousafzai, S.Y, Foxall, G.R. and Pallister, J.G. (2007). "Technology Acceptance: A
Meta-Analysis of the TAM," Journal of Modelling in Management 2 (3), 251-280.

16649 Sayılı Haberleşme Kodu Uygulaması ile İlgili Başbakanlık Genelgesi (1991,
13 Ağustos), T.C. Resmi Gazete, 1991/17 (Mülga).

25735 Sayılı Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına
Dair Yönetmelik (2005, 22 Şubat), T.C. Resmi Gazete,2005/25735.

27842 Sayılı Devlet Teşkilatı Veri Tabanı Hakkında Genelge (2011, 10 Şubat), T.C.
Resmi Gazete, 2011/1.

29255 Sayılı Resmi Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
(2014, 15 Aralık), T.C. Resmi Gazete, 2014/7074.

2005/7 sayılı ve Standart Dosya Planı konulu Başbakanlık Genelgesi

